

Յ Ա. Ի Ա. Կ Յ Ա. Կ Ա. Ն Ք

ԱՄԵՆ. ԴՈՒՐԵԱՆ ԵՂԻՇԷ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԷԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Ապրիլ 27 էն ի վեր դեռ կը շարունակուին վճել եւ համակրանքի գրուող արայայտութիւններ որբացեալ Դուրեան Սրբազանի մահուան առթիւ:

Ասոնցմէ հետեւեալ շարքն ալ կը յանձնենք Սիոնի սխնակներուն:

Երախտագիտութեամբ կը յիշատակենք այս առթիւ թէ Պաղեստինի թերթեր խորին համակրանքով արձանագրեցին Հայոց Պատերազմին վախճանումը եւ բարձր գնահատանքով ծանօթացուցին Անոր կեանքն ու զորձը իրենց ընթերցողներուն:

Այսպէս՝ Երուսաղէմի հրէական **Sour-Հայօմ** (== Օրում-Սուրհանգակ) օրաթերթը իր Ապրիլ 28 ի Թիւին մէջ շեշտած է Դուրեան Սրբազանի երայական գիտութեանց հմտութիւնը եւ դիտած է որ «Ան երայեղէն լեզուին ուսումը ներմուծեց ժառանգաւորաց Վարժարանը»:

Եամայի **Էլ Եգամ** թերթը իր Ապրիլ 30, Երուսաղէմի **Մէրապ Էլ Շարք** իր Մայիս 1, Երուսաղէմի **The Palestine Bulletin** իր Ապրիլ 28 եւ 29 եւ **The Palestine Weekly** իր Մայիս 2 քիւտուն մէջ գնահատանքով ներկայացուցին հանգուցեալ Պատերազմի կեանքն ու զործունէութիւնը եւ շեշտեցին Անոր մտաւորական բարձր արժէքը: Երուսաղէմի Յոյն պատերազմաբանին պատճառաբանքները **NEA ΣΙΩΝ** (== Նոր Սիոն) կենսագրական յօդուած մը նուիրեց Դուրեան Սրբազանի, որուն մէջ րուա:

— «Պատերազմ ըլլալով հանդերձ, վաճի ժառանգաւորաց Վարժարանի շնորհաւարներուն (**Ընծայարանցիկ**՝ ըսել կ'ուզէ) կ'ուսուցանէր պատմութիւն եւ կրօնական բարձրագոյն դասեր, ինչպէս նաեւ Յունարէն եւ Լատիներէն: Այնչափ սեր կը տածէր յոյն լեզուի որ հինգ տարի յառաջ յունարէն ներմուծեց իբրեւ կանոնաւոր դաս վարժարանի բարձրագոյն դաստիարակներուն. աւտը համար յոյն ուսուցիչ մըն ալ թեթի տուաւ»:

Դուրեան Սրբազանի վախճանումէն յառաջ, Պրն. Արքանոմ Էլմալէն, բնիկ Երուսաղէմացի Հրէայ հրապարակալի մը եւ խմբագիր Երբայեղէն գիտական հանդէսի մը, Տէր. Յ. Թովմենի միջոցաւ պատմական եւ այժմեական տեղեկութիւններ ստանալով հայ ժողովուրդի մասին, փափաքած էր նաեւ անձամբ ծանօթանալ Ս. Յակոբին եւ Հայոց Պատերազմին: Այս նպատակով Պրն. Ա. Էլմալէն, այցելեց Սիւրի խմբագրապետին եւ անոր միջոցաւ ներկայացաւ Ս. Պատերազմ Հօր, որ երբ լսեց Էլմալէն անունը, ինչ կը նանչնամ արդէն յարեց Դ. Սրբազանութիւնը. — «Ի՞նչպէս հարցուց, Հրէայ գիտունը. — Ահա՛ ձեր Ֆառնսերէն-Երբայեղէն բառալիքը, մասնակցեալ ընելով հասար իր գրադարանին մէջ, եւ սկսան խօսակցիլ ժառանգէն: Պրն. Ա. Էլմալէն յետոյ շատ ընդարձակ յօդուած մը նուիրեց իր այս տեսակցութիւններուն՝ ՀԱՉՄԱՆ թերթի Փետր. 21 ի քիւն մէջ, խանդավառ հիացումով մը, զոր չափազանցութիւն պիտի համարէիք, եթէ չլիսնայիք թէ Դուրեանի հմային զարմանալի ներգործութեան արայայտութիւններն են ասոնք»:

ՄԵԼԻՔԱՐԵԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ
Ի ՎԻԵՆՆԱ

Ողղութեամբ Տնօրէն Ժողովին

Թ. 51/30

Վիեննա, 9 Մայիս 1930

Դառն ցաւով լսեց Միւլթարեան Միաբանութիւնն Ամեն. Տէր. Եղիշէ Արքեպ. ԴՈՒՐԵԱՆԻ մահուան տխրալի զուժը եւ կը փութայ իր խորին ցաւակցութիւնը յայտնելու Մեծ. Տնօրէն Ժողովոյն յայտարարութեան մը համար, որ բոլոր հայ Ազգը անհուն սուգով կը համարէ:

Կը միայնակ մեր սրտաբուրդիս աղօթքը բովանդակ Հայութեան ջերմաջերմ պաշտօնացի խնդրելու համար Ամենապատիւն, հանգիստ հազուայն մեծանուն Հանգուցելոյն

և առատաբեր փոխարէն՝ Անոր բազմադիւն վաստակոյ:

Եւ մեծաւ յարգանքով

Մեծ. ՏՆՕՐԷՆ ԺՈՂՈՎՈՅԴ

Խ. Մ. և Աղօթակից

Հ. Վարդան Վր. Մելիքեղեկեան
Աթոռակալ Միւլթարեան Միաբանութեան

Ողղութեամբ Մեծաւ Սրբազանին

Ֆիւրիպոյէ, 11 Մայիս 1930

Սիրելի Սրբազան

Թերթերէն տեղեկացայ թէ Ձեր Ս. Եղարայրութիւնը Պատրք. Տեղապահութեան կոչուած է: Անկեղծօրէն կը շնորհաւորեմ Ձեր ընտրութիւնը և կը մաղթեմ որ Տէրը զօրացնէ Ձեզ, զժաւարին պարագաներու

մէջ, Ձեր պարտականութիւնները կատարելու:

Քաղաքիւս Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան խումբ իրաւագէտներ, այս առաջին մասնաւոր Ս. Պատարագ մատուցի ի հանդիստ հոգւոյն յաւելտ ողբացեալ Դուրեան Ս. Պատարագքին: Պաշտօնական մարմիններ, զանազան միութիւններ ու խմբակցութիւններ 16է աւելի ծաղկեպսակներ բերած էին Հոգեհանգստի միջոցին: Դամբանական խօսած ժամանակ շատեր կ'արտասուէին: Մեր զազութին մէջ կսկիծը խոր է և համազգային: Ժողովուրդը, Դուրեանի մահով զ'Դուրեան ողբալէ աւելի, կ'ողբայ Ազգն ու եկեղեցին՝ որոնց զոյութեան ու ժող յենարաններէն մէկն էր հանգուցեալ Սրբազանը: Վիշտը լայն է այն զիտակցութիւնով որ Ազգին ուրախութեան, երջանկութեան, փառքին բաժակը յանկարծ կը փշրուի իր ձեռքերուն մէջ:

Մաղթենք որ Աստուած նոր Դուրեաններ հանէ այս Ազգին ու եկեղեցիին ծոցէն մեր տարաբախտ ժողովուրդը առաջնորդելու և մխիթարելու համար:

Սիրոյ ջերմ ողջոյններով՝ աղօթակից
Երուանդ Եպիսկոպոս

Ողղում Տեղապան Մրապանին

Աթէնք, 14 Մայիս 1930

Բազմավաստակ ուսուցչին Երուսաղէմայ արժանաւոր Պատրիարք Ամեն. Տ. Եղիշէ Ս. Արքեպս. Դուրեանի դառնաղէտ մահը բովանդակ հայ ժողովուրդին հետ զմեզ և տեղւոյն հայ զազութիւն բոլոր ժողովներով ի խոր խօցեց և տրոժութեամբ համակեց:

Ամսոյս 4ին Կիրակի առաջին անձամբ Ս. Պատարագ մատուցի Նորին Ամենապատուութեան հոգւոյն հանգստեան համար և յաւարտ Ս. Պատարագի հանդիսաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ:

Բացի Ազգ. պաշտօնական Կեդրոնին և Արտարձաններու բոլոր Մարմիններէն, յատուկ հրաւերով ներկայ էին նաև տեղւոյն Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ զըխաւոր հոգեւոր հովիւր Վեր. Կ. Սթամպուլեան, Ն. Ի. Ռըլիֆի Տնօրէնը Մր. Թըրպըր, Ամերիկեան Աստուածաբանական

Վարժարանի տնօրէնը, Ամերիկեան Աւետարանական Միութեան նախագահ Տքթ. Մարտին և ուրիշ շատեր:

Հոգեհանգստեան պաշտօնի կատարումէն յետոյ երջանկայիշատակ մեծ Պատրիարքին յիշատակը պանծացուցի պատշաճ դամբանական-քարոզով մը:

Թէ հրաւիրեալ հիւրերը և թէ Ազգ. Պաշտօն. Մարմինները, ինչպէս և ժողովուրդը իր ցաւակցութիւնները յայտնեց մեզ, յետ եկեղեցւոյ աւարաման խնդրելով որ իրենց ցաւակից զգացումներուն թարգման ըլլամ Ձեր Բարձր Սրբազնութեան և Պատ. Միաբանութեան մօտ:

Ըստ այնմ պատիւ ունիմ ներկայիս մատուցանելու Ձեզ և Պատ. Միաբանութեան Կրօնական և վարչական ժողովներու, Թաղ. Խորհրդոց և բոլոր ազգային իշխանութիւնը ներկայացնող Մարմիններու որդիական խորին ցաւակցութիւնները և վշտակից զգացումները, ինչպէս Վեր. Կ. Սթամպուլեանի և միւս հիւրերուն ցաւակցութիւնները, զորս իրենց խնդրանքին վրայ կը ներկայացնեմ Ձեզ:

Մեծանուն ուսուցչին, երանեալ Հայրապետին հոգւոյն հանգիստ և Ձեր Սըրբազան եղբայրութեան Հոգւոյն Սրբոյ մըխիթարութիւնը հայեցելով

Եղբայրական ցաւակից զգացումներով
և յարգանքք

Մնամ Աղօթակից

Առաջնորդ Հայոց Յունաստանի
Կարապետ Եպս. Մաղլուման

Մայիս 15, 1930, Ֆրէզնօ,

Ողղում Միաբանութեան

Գեր. Տեաքք.

Հ. Բ. Ը. Միութեան Քաղիֆօրնիոյ շրջանակի 14րդ Համաժողովը՝ որ գումարուեցաւ ամսոյս 3ին և 4ին Բիտլիի մէջ, յոտնկայս իր յարգանքը մատոյց Նորին Ամենապատուութեան, Տ. Եղիշէ Արքեպ. Դուրեանի վախճանման ի յիշատակ, իրրե Պատրիարք Սրբոյ Երուսաղէմի Առաքելական Աթոռոյն, Արժանընտիր անդամ Գեր. Միաբանութեանդ և Բարեբար Անդամ Միութեանս:

Յիշեալ ժողովը որոշեց նաև հաղորդել Ձեզ իր ցաւակցութիւնները Ձեր անփոխա-

րինելի կորստեան համար: Գտնողէս կորուստ մը Մխութեանս և ամբողջ ազգին համար միանգամայն:

Մնաժք վշտակից և խորին յարգանքներով
Ի ղիմաց Հ. Բ. Ը. Մխութեան

Քալիֆ. Շրջ. 1-րդ Համաժողովին

Ատենադպիր Ատենապետ

Խոսքով Էլմասեան Կ. Մ. Մանավեան

Ուղղում Տեղապահ Սրբազանին

Յունիս 10, 1930, Նիւ Եորք

Սրբազան Հայր,

Հաշկական Բարեկործական Ընդհանուր Մխութեան Ամերիկայի շրջանակին Տասն-և-ութերորդ Համաժողովն այս տարի դու-մարուած էր ԻՖիլադելֆիա, Մայիս ամսոյ 30-ին և 31-ին

Նխաերու բացումէն առաջ Համաժողովը փութաց յոտնկայս իր յարգանքը մատուցանել Առաքելական Աթոռոյ նորոգ հանգուցեալ Պատրիարք Տ. Տ. Եղիշէ Դուրեան Արքեպիսկոպոսի յիշատակին, և որոշեց Ս. Յակոբեանց Մխաբանութեան մատուցանել իր խորին ցաւակցութիւնը, ինչպէս և իր ջերմ բարեմաղթութիւնները յաջորդ Գահակալի բարեյաջող ընտրութեան համար:

Ի ղիմաց Ժ.Ը. Համաժողովին

Հ. Բ. Ը. Մխութեան Ամերիկայի շրջանակին,
Ատենադպիր Ատենապետ

Գ. Ա. Թաքաբեան Պ. Կ. Թեքեան

Ուղղում Բարգին Սրբազանին

25 Յունիս 1930

Սիրելի և սղալից Սրբազան,

Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Տ. Եղիշէ Արքեպիսկոպոս Դուրեանի դառնողէս մահուան լուրը ինձ հասաւ Յարութեան տօնի յաջորդ նոր կիրակէի առաւօտուն Օղլնետ հասնելէս ժամ մը յետոյ, ուր գընացած էի պատարագելու և քարոզելու: Գոյժը այնքան ցնցող էր որ չփոթութեան մասնուեցայ. ինչպէ՞ս պիտի կատարէի օրուան հոգեոր խորհուրդը, և մանաւանդ ինչպէ՞ս պիտի հաղորդէի ժողովուրդին այդ լուրը շանթահարող, և ինչպէ՞ս պիտի խօսէի օրուան քարոզը:

Մեծ դժուարութեամբ և մերթ փոքե-

լով կատարեցի երեքն ալ, և ժողովուրդն ալ յուզուեցաւ խորապէս և արատուեց:

Ի վաղուց անտի վանքի բարեկարգութեան և ժառանգաւորաց վարժարանի մակարդակին բարձրացման բուռն ըզմանքով մարանչոյնեկն ըլլալով անհունապէս հրճուողներէն մին էի եղած՝ այն օրէն որ Ս. Յակոբի աթոռին վրայ ունեցանք մեծն և շնորհալին Եղիշէ Դուրեան:

Բայց աւա՜ղ, որքա՞ն կորձ ժամանակ տեղ ինձ հետ շատերուն ունեցած այս երջանկաբեր ուրախութիւնը: Ինչքա՞ն շուտ չիջաւ Դուրեան ջահը, որուն ճոռապայթնեղէն այնքան հոգիներ լուսադարձեալ, սրտեր մաքրուած ու միաքեր ճոխացած էին, ու տակաւին շատեր ալ անոր հովանիին ներքե կը շարունակէին ստանալ նոյն այդ շնորհները:

Այս անդամանելի կսկիծին կոտտանքը դեռ չի մեղմացած հասաւ նաեւ զոյժը մահուան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին: Այս ի՞նչ զժրատ տարի մը եղաւ ազգին համար, Եկեղեցիին համար:

Սուգի տարի, սե տարի:

Իբրեւ քրիստոնեայ, մանաւանդ իբրեւ քարոզիչ և մխիթարող վշտացեալներու՝ կը խորհրդածենք, թէ մահը բնական է, և մեր հանգուցեալ սրբազանները երկուքն ալ զրէթէ հասաւ էին ի կէտ ժամանակին. ու կը հաւատանք թէ բարի պատերազմը պատերազմեցան. ընթացքը կատարեցին, հաւաքը պահեցին ու գնացին ստանալու պսակն արգարութեան:

Սակայն որո՞նք պիտի լեցնեն անոնց թողած սրտապոթիւնը... Ահա իրական ու զգալի ցաւ պատճառող կսկիծը: Ահա թէ ինչո՞ւ համար մեր անարդ թշնամին տմենէն առաջ անխնայարար ջանաց փճացնել մեր մտաւորականութիւնը, և՛ կեկեղեցական և՛ աշխարհական:

Մենք այս հեռուոր օտարութեան մէջ հոգւով ու սրտով կապուած մեր մեծ կեդրոններուն երեսաղէմի և Էջմիածնի հետ, յարգեցինք երկու Հայրապետներու յիշատակը պատարագով և հոգեհանգստեան պաշտօնով, և ապա Յունիս 22-ին կիրակի երեկոյ քաղաքային մեծ սրահին մէջ համադադութային հանգամանքով յիշատակի պաշտամունք կատարելով, մասնակցութեամբ Հայ Աւետ. Եկեղեցիներու, միշտ

նախագահութեամբ թեմիս առաջնորդ Արքեպիսկոպոսին, որ պատարագից եւ քարոզից նոյն առաւօտուն:

Եւ հիմա ամենալուրջ հետաքրքրութեամբ կ'սպասենք զխնալու համար թէ ո՞վ պիտի բազմի Լուսաւորչի աթոռին վրայ էջմիածին, եւ ո՞վ պիտի յաջորդէ Դուրեանի նման անբասիր, բազմահմուտ եւ բազմարդիւն անձնաւորութեան մը Ս. Յակոբի աթոռին վրայ Երուսաղէմ:

Զեզ եւ բոլոր միաբանակից եղբայրներուս Հոգւոյն Արքայ միսթարութեան հետ կը մագթեմ անվերապահ անկեղծութիւն, որով կարենան յառաջիկայ ընտրութեան մէջ նոյն Ս. Հոգիէն առաջնորդուելով, բռնենանք հանգուցեալ մեծ պատրիարքին արժանաւոր յաջորդ մը, որով միայն հնարաւոր կ'ըլլայ անոր ազդեցութեաւ ու եկեղեցւոյն գործը շարունակել նոյն ընթացքով եւ ուղղութեամբ, քաջ զխնալով որ այս ազգը ներկայիս ամէն ժամանակէ աւելի շատ պէտք ունի մեծ թուով մտաւորականներու եւ մանաւանդ պատրաստուած եկեղեցականներու:

Եւ Երուսաղէմ է այն միակ եկեղեցւոյ, ուր կարելի է պատրաստել այդ մտաւորականութիւնը:

Հովիւ Ս. Երբ-Եկեղեցւոյ

Վարդան Ծ. Վարդապէս Դասպաբեան

Սիրեցեալ Մեարդ Մրբապան

Նիւ Եորք, 18 Յունիս 1930

Դոյժը ապշեցուցիչ, պատուականաց պատուական Տեառն Եղիշէ Արքեպիսկոպոսին անակնկալ, յուզիչ, տխրեցուցիչ, կսկծալի մահուան գոյժը հառաւ մեզի ահաւոր զէպքի յաջորդ օրն իսկ: Յօրէ անտի ցայտօր ոչ մէկ կերպով կրնամ բացատրել, յայտնել յուզումը, ցաւը որ համակեց զմեզ դառն սուգով:

Բախտ եւ պատիւ ունեցած եմ ասորւա՛ծ ըլլալու երիցս ողբացեալ Արքեպիսկոպոսին հետ, ի Կ. Պոլիս, եւ վայելած եմ իր սէրը, համարումը եւ անդին բարեկամութիւնը տարիներ յաջորդաբար, երբ հաճեցաւ իմ խնդրանալս համակերպելով ընդունիլ վարժարանիս աշակերաններուն Կրօնագիտութեան, Կրօնից Պատմութեան եւ Հայ լեզուի

գասախօսութիւնները: Անընդհատ հինգ տարիներ յաջորդաբար մեծ սիրով շարունակեց իր դասախօսութիւնները, որոնց կ'ունկնդրէին աշակերտք զմայլած, հմայուած եւ յափշտակուած իր մեղրածորան շրթներէն բղխող իմաստութեան խորհուրդներէն, մշակուած բարձր գաղափարներէն եւ հոգեպարար ուսուցումներէն:

Բաժնուեցաւ մեզմէ այն ատեն միայն, երբ կոչուեցաւ գահակալելու յԱթոռ Պատրիարքութեանը Ս. Երուսաղէմի:

Ի սիրելուս արեւելեաց Հայութիւնը խոր յարգանքով եւ որդիական սիրոյ ամէնէն անկեղծ զգացումներով կը յիշէր միշտ իր մեծ Անունը, բայց ամէն անոնք որ բախտ ունեցած են նորին Ամենապատուութիւնը անձամբ ճանչնալու եւ լսելու զինքը, պաշտելով կը պաշտեն իր անզուգական Անձնաւորութիւնը: Այսպիսիներուն իր անդարմանելի կորուստին առթիւ զգացած տխրութիւնը շատ աւելի խոր եւ կակիժը անբացատրելի է եւ պիտի մնայ այնպէս յաւէտ:

Զէր մոռնար իր նամակներուն մէջ քաղցրութեամբ յիշել յիշատակել գասախօսութեանց օրերէն եւ տարիներէն ունեցած տպաւորութիւնները: Միշտ կը քաջաւերէր, կը խրախուսէր զմեզ մեր ձեռնորդին մէջ:

Կը ներկայացնեմ Զեզ իմ հրատարակած ՓեթԱկ հանդէսի մէկ թիւը, յորում պիտի գտնէք իր հոյակապ զրէշն եւած գեղեցիկ մէկ նամակը: Թերեւս օր մը ուզուի իր բոլոր գրութիւնները հատորի մը մէջ ամփոփել, այն ատեն այս գրութիւնն ալ թող ունենայ իր արժանաւոր տեղը:

Ստանալով ՍԻՄՆ-ը չկրցայ կարգաւ հիւանդութեան տառապանքին, մահուան եւ յուզարկաւորութեան նկարագրութիւնները, առանց յուզման, առանց յորդանոս արտասուաց:

«Եւաց ժողովուրդն լալիւն մեծ, զի այր մեծ անկաւ յիսրայէլ»: Օրհնութիւն եւ խոր յարգանք իր անմահ յիշատակին:

Կը յայտնեմ սրտազին ցաւակցութիւնս թէ՛ Զեզ եւ թէ՛ անձնուէր Միաբանական Ուխտիդ:

Այս սուգը իբր թէ մեր Եկեղեցւոյն եւ Ազգին համար բաւական չըլլար, եւ ահա՛ կը հասնի Ամենայն Հայոց պատկառելի

Հայրապետին մահուան բռնի ալ և կրկնապէս սուգով և տրտմութեամբ, կը համակէ Հայ Եկեղեցին և Ազգը:

Երկու լծակից, մեծ և պատուական Անձնատրութիւններ, Հայ Եկեղեցւոյ փառահեղ կոթողներ, կը տապալին միևնոյն տաւն, երկու դարաւոր Սուրբ Աթոռներ թափուր թողլով:

Օրհնեալ ըլլայ նաև յիշատակը մեծանուն Հայրապետին Ամենայն Հայոց Տեան Դէորդ Ե. ի:

Յ. Գ. Նիկողոսեան

ԳՈՐԷԱՆ ԱՐԲԱՂԱՆԻ ՃԱՄԱԿԸ(*)

29 Յունիս 1913, Պէտլիքտէրէ

Ազնուամեծար

Տէր և Տիկին Նիկողոսեան

Հիմնադիրք համանուն վարժարանին աղջկանց ի նշան-Թաշ

Ձեր «Փեթակ»ին կը նուիրեմ սա տուգերս, հետեւած ըլլալով անոր՝ իր առաջին թերթերէն:

Ռորհրդանշական այդ հրատարակութիւնը՝ որ համեստ պատկերացումն է մեծ աշխատանոցիդ՝ սրտի հաճոյք մը կուտայ ինծի, մեղրի մը համը բերելով իր հետ:

Շնորհաւորելի և «Փեթակ»իդ հիւմետեան պետարոյս գործաւորները:

Թարմութիւնը՝ զոր կ'զգայ մարդ մատաղ գիտակցութեան մը գեղեցկատենչ փթթումներէն՝ դժուար է փոխանակել ուրիշ ո՛րեք օժութեամբ՝ որ սրտին խորն իջնէ այնքան ճառագայթումով:

Սիրուն գոյափոխութեան մը հանդիսատես կը կարծեմ ըլլալ՝ ամէն անգամ որ անուշահոտ բուսականութեան մը շուրջը դեզերող մեղուշ հոգիներ կը հանդերձեն իրենց մտաւոր պարգեւը, զոր՝ շատ աւելի իրաւունքով՝ «երկնաւոր» պիտի կոչէր Վիրգիլ:

Հպարտութիւն մ'է տեսնել որ Ձեր մեղուանոցին համար այնքան թրթռուն խնամքով կը տնկադործէք դուք նոյն բա-

նաստեղծին յանձնարարած նարդոսն ու ծոթրինը, դադափարականին հիւթն ու իրականին հոտը, որոնց ներդաշնակ խառնումին շնորհիւ միայն կ'երաշխաւորուի իմացական խորխոսին ազնուութիւնը. ու նոյնքան ալ զգուշաւորութեամբ կը վանէք ձեր ոլորտէն՝ հիւներու պատուէրին համաձայն ճահիճի մետատութիւնն ու ցիրցի դառնութիւնը, որոնք հաւասարապէս կը փնտսեն մեղուին ու մեղրին:

Բայց ինչո՞ւ այս ամէնուն փոխարէն՝ տակաւին նուազ է Ձեր տաք ու իմաստուն գուրգուրանքներէն օգտուողներուն թիւը, որը՝ եթէ աճէր աւելի մեծ համեմատութեամբ պիտի կրնար նպաստել պահպանութեանը այն հայրենի մեծ փեթակին որ՝ անպատասպար՝ ամէն օր կը կապուուի իր մեղրէն ու մոմէն անգամ, օտար ձեռքերով:

Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն դուք նուիրեալներ էք, արդէն. ու քրտնաջան ճիգերով արգիւնաւորուած Ձեր կրթական Աշխատանոցը անշուշտ պիտի կատարէ իր փրկարար դերը հայ աղջիկներու դաստիարակութեան գործին համար: Այդ ցանկալի իրագործումին գուշակը թող ըլլայ թերթիկ «Փեթակ»ը իրրեւ նշանաբան բղղալով միշտ:

«Աստուծոյ ի փոքր, քայց ոչ փոքր ինչ փառք պարծանաց»:

Ընդունեցէք անկեղծ շնորհաւորութիւններս:

Ողջունիւ և օրհնութեամբ
Եկի՛ք Արքեպիսկոպոս ԳՈՐԷԱՆ

Ողղուած Բաքդէն Արքապիսի

1 Յունիս 1930, Թաւրիզ

Արքապան Հայր,

Սոյն տողերը գրողս՝ Դպրեմանքի նախկին սաներիցն եմ. Ձեր ժամանակուայ աշակերտակիցներից, Ձեզնից երկու դասարան վար, Մշեցի Հրանդն եմ, այժմ քահանայ, Տէր Մուշեղ անուամբ: Քաղաքիցս բացակայէի մի առ ժամանակ. ժամանակին տնտեղեակ էի պաշտօնի Սրբազանի մահուան զառնադէտ լուրից. նոր եմ վերադարձել, գրութիւններս ուղարկում եմ ՍԻՌՆԻՆ, Սրբազանի մահուան քառասունօրեա թիւը: 25 հարազատ մանչ դաւակներս եմ կորսնցրել, կորսնցրել եմ եղբայրներ,

(*) Տե՛ս Փեթակ, Ամսօրեայ պատկերազարդ հանգէս դպրոցներու յատուկ, Հրատարակութիւն Նիկողոսեան Աղջկանց Բարձր. վարժարանի, Կ. Պոլիս, Տպ. Օ. Արզուման Ա. Տարի—թիւ 9, 1913 Յունիս, էջ 125—126:

քոյրեր, եղբորդիներ, հարկաւոր մօտիկ ազգականներ. նրանց բոլորի կորուստեան համար այնքան չեմ լացեր, որչափ լացի ու դեռ լացում եմ Արքայանի համար: Հոգւոյ և մօքի ծնողը հարազատից էլ բարձր է: Պատանեկական հասակում ուսանողական յիշատակները, յիշատակներին կապուած անձնաւորութիւնները անուայ են միշտ, պաշտելի են: Երուսաղէմ բարեպաշտ հաւատացեալներին համար ուխտաւոր է. յետ այսորիկ ուխտաւորի պիտի դառնայ Դուրեանի աշակերտների համար. դուցէ կարճ ժամանակից յետոյ նրա սուրբ զերեզմանը երկրպագելու բարեբախտութիւնը ունենամ:

Արքայան Հայր, մխիթարու՛նք այս տեսութեամբ որ Արքայան մեռաւ թէեւ, բայց յաւիտեանս կենդանացաւ:

Ընդունեցէք, խնդրեմ, Հայր պատուական հնամի սիրոյս և խորին մեծարանաց ջերմագին հաւաստիքն:

Համբուրիւ Ս. Աջոյդ

Վշտակից որդիդ

ՄՈՒՇԵՂ ՔԱՀ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

The Anglo-Palestine Company Ltd.

Jerusalem, April 28th, 1903.

The Armenian Congregation
of St. James, Jerusalem

We beg to convey herebyour sympathy and condolence to the mourning Congregation by the death of His Beatitude Mgr. Elisee Tourian K.B.E. in whom they have lost one of their worthiest patrons.

Very sincerely
EISENSTAD

LA MORT DU PATRIARCHE ARMÉNIEN SÉPARÉ

Le 28 avril dernier s'éteignait à Jérusalem après une longue et douloureuse maladie le Patriarche des Arméniens séparés, Monseigneur Elisée Tourian. Cette mort a causé parmi ses coreligionnaires

orientaux une très pénible impression.

Monseigneur Tourian était une des rares gloires de l'église arménienne. Il était très aimé et très apprécié pour sa très grande modestie, ses qualités ecclésiastiques et sa culture intellectuelle. Il eût une particulière sympathie pour les auteurs rationalistes contemporains et spécialement pour Renan et Loisy(*).

Par sa disparition, l'église arménienne perd un érudit, un littérateur et un poète. La Terre Sainte est heureuse d'ajouter que par son esprit conciliant et ami de la paix, Mgr Tourian conserva toujours d'excellentes relations avec la Custodie de Terre Sainte.

(LA TERRE SAINTE, N. 5

14 Mai 1930, p. 118.)

MORT DU PATRIARCHE ARMÉNIEN

S. B. Mgr Elisée Tourian, patriarche des Arméniens non unis, est décédée le 27 avril 1930, après cinq jours de maladie seulement. C'était un esprit très cultivé et accommodant. Mgr Tourian parlait de nombreuses langues orientales et européennes. Il faisait malheureusement grand cas de l'exégèse si peu scientifique de Renan(*). C'est le premier patriarche arménien dont l'élection ait été confirmée par le roi d'Angleterre.

JERUSALEM, Revue Mensuelle Illustrée.
Mai - Juin, 1930, p. 670.

(*) Դուրեան Արքայանի վերադրուած այս նախասիրութիւնները, մո'նաւանդ լատին մտայնութիւններու կողմէն, անհիմն են բոլորովին. որովհետեւ Դուրեան Արքայան, իրրեւ մեծ ընթերցող, նոյն բան հետաքրքրութեամբ կը կարդար կաթոլիկ եւ բողոքական արժէքաւոր հեղինակներ կրօնական այլեւայլ նիւթերու շուրջ:

